

Persoonlijk verslag van avond over steenkoolgas, door Eric van Dijk, commissielid van de Gelderse SP

Op 29 september kwamen in Lochem meer dan 125 mensen bijeen om informatie uit te wisselen over de winning van zogenaamd *onconventioneel* gas, beter bekend onder de term Steenkoolgas en Schaliegas.

In een overvolle zaal gaven verschillende deskundigen uitleg over het verschil met de winning van aardgas en de gevaren die het boren naar steenkoolgas met zich meebrengt. Veel inwoners waren geschrokken van de beelden die in de film 'Gasland' te zien waren over de gaswinning in Amerika, zie (<http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen/2011-2012/gasland.html>). In deze film zijn beelden te zien van aantasting van de natuur en de schending van de gezondheid van mens en dier door verontreinigd bronwater. Treffend zijn de beelden van het kraanwater dat ontbrandt door er een aansteker bij te houden! Zie ook: <http://www.gaslandthemovie.com>.

Door de regering is er in 2010 een vergunning verleend aan Queensland Gas Company om proefboringen te doen. Volgens een deskundige lijkt de omgeving van Lochem en Winterswijk de meeste kans te maken op een succesvolle boring.

Volkert Vintges, de directeur van Gmf gaf aan dat door de Prov. Gld en Gmf bezwaar is aangetekend tegen de vergunning die aan Queensland Gas Company is toegekend. Dit bedrijf is eigendom van British Gas Group (BG). In Brabant is door de provincie een moratorium ingesteld op de boring naar Schaliegas. Gmf wil samen met de provincie Gld en de gemeenten Duiven en Arnhem ook een moratorium in onze provincie.

Opvallend is overigens dat de chemicaliën voor de boringen niet vallen onder de huidige Europese wetgeving.

Ko van Huissteden, fysisch geograaf, hoofddocent én inwoner van Epse bij Lochem, gaf een interessante uiteenzetting over de technisch/geografische kant van de zaak. Steenkoolgas ligt ondiep, op 500-1500m bij Winterswijk en Lochem. Conventioneel gas ligt vooral in de provincie Groningen. Onconventioneel gas ligt in Steenkoollagen en Schalie (versteende klei). Het gas stroomt niet 'vrijelijk' door het gesteente. De winning van Steenkoolgas geschiedt door het oppompen van een mengsel van water en gas. Een daarbij gebruikte techniek is 'fracking'. Dat is het onder hoge druk inspuiten van water, zand en chemicaliën. Verbetering van de opbrengst kan ook door koolzuurgas (Koolstofdioxide) in de steenkoollaag te pompen. Daardoor vindt uitwisseling plaats van 1-3 moleculen CO₂ met 1 molecuul CH₄. De bewering dat hiermee een bijdrage geleverd kan worden aan de terugdringing van CO₂ uitstoot is overigens een farce.

De winning van steenkoolgas heeft grote gevolgen voor de omgeving door het lawaai van de boringen en het vele vrachtverkeer voor de aan- en afvoer van de boormaterialen. Daar komt nog bij dat er sprake is van een zeer groot waterverbruik (miljoenen liters) en de lozing van vervuild water dat verontreinigd is met chemicaliën en zware metalen. Ook bestaat er gevaar voor calamiteiten door vervuild water en gaslekkage. De kans daarop is relatief groot door het flinke aantal boorlocaties en de navenant grotere kans op ongelukken. Er werd verwezen naar rapportages uit Australië.

Om een indruk te krijgen van de invloed op de omgeving werd een luchtopname getoond van het Black Water Basin Alabama, USA: er zijn 3 boringen ter grootte van voetbalvelden per vierkante kilometer.

Economie

Tijdens de bijeenkomst werden ook een aantal fabels doorgeprikt:

Fabel 1: *Steenkoolgas is goed voor de economie*. In werkelijkheid moet er geld bij volgens een rapport van de Provincie dat een pilot project bestudeerde bij Het Joppe.

Fabel 2: *Er ligt een verborgen voorraad gas van 4 x de hoeveelheid onder Slochteren.* Er ligt geen 4 x Slochteren, maar slechts 3,5% van Slochteren.

Fabel 3: *Wetgeving beschermt ons tegen Amerikaanse toestanden.* De mijnwet loopt hopeloos achter op de moderne ontwikkelingen.

Fabel 4: *Steenkoolgas is groen.* Dat valt niet te verdedigen, gezien de hoeveelheden water en chemicaliën die noodzakelijk zijn voor de winning.

Na veel omwegen was Ko van Huissteden in contact gekomen met een zegsman van BG, de moedermaatschappij van Queensland Gas Co. Die vertelde hem dat er niet op korte termijn gestart zal worden met de proefboringen. Men wil eerst onderzoek doen naar de maatschappelijke- en milieu effecten.

Daarna volgde een presentatie door Frank van Bergen, geoloog bij TNO met als specialisatie Schaliegas en Steenkoolgas en 10 jaar ervaring.

Steenkoolgas = koolbedmethaan (95% zuiver) in het Engels afgekort met CBM (Coalbed methane), http://en.wikipedia.org/wiki/Coalbed_methane.

Schaliegas = aardgas (methaan), gewonnen uit schalie (versteende kleilagen). De Engelse term is Shale Gas, <http://nl.wikipedia.org/wiki/Schaliegas>.

Volgens Frank van Bergen heeft Queensland een opsporingsvergunning voor 4 jaar vanaf 2009. Hij verwees ook naar www.nlog.nl, dat is de website van Olie en Gas Nederland.

Tijdens zijn betoog kwam ook de term 'fracking' of 'fraccing' ter sprake. Steenkool heeft een natuurlijk breukpatroon, waardoor het makkelijker gas doorlaat en minder fracking nodig is.

Hydraulische breken of 'fracking' is een manier om aardgas te winnen vanuit diepe lagen. Zodra een bron is geboord, moeten er miljoenen liters water, zand en specifieke chemische stoffen onder hoge druk worden ingespoten. Door de druk breekt het gesteente open en stroomt het methaan naar boven. Volgens Van Bergen is 'fracking' niet per definitie noodzakelijk, maar het verhoogt wel het rendement van een boring, doordat een bron dan meer gas produceert.

Tot slot gaf hij aan dat naast de vergunning voor de proefboringen, er apart een winningsvergunning verleend moet worden. Hij verwacht overigens minder boorlocaties dan in de VS gebruikelijk zijn, door meer horizontale boringen.

Een medewerker van Vitens uitte zijn zorgen over de kwaliteit van het drinkwater en de risico's voor vervuiling door de boringen. Van Bergen van TNO gaf aan: "Er zijn risico's, want het zijn industriële activiteiten. Niet is aan te geven hoe groot die risico's zijn. In Nederland worden de grondwaterlagen afgeschermd."

De volgende spreker was Alexander de Roo, senior adviseur milieu en water bij de prov. Gld.

Hij gaf aan dat alleen degene die een vergunning voor een proefwinning aanvraagt, uiteindelijk ook een commerciële winning mag starten. Er ligt een negatief advies van Gedeputeerde Staten van Gelderland (GS), vanwege het ontbreken van voldoende compensatie voor de negatieve effecten. GS heeft bezwaar tegen de locaties. Ook noemde hij een aantal belangrijke zaken: verzakking uitsluiten, niet boren in EHS gebieden, niet boren in Natura2000 gebieden, geen verstoring van de grondwaterwinning en aandacht voor de externe veiligheid en zorg omtrent archeologische belangen.

Het ministerie van Economische Zaken moet onderzoek doen of het bedrijf maatschappelijk verantwoord onderneemt. Het bezwaar wordt pas behandeld na 15 nov. 2011. De Roo antwoordde op een vraag of Queensland Gas nu al zou kunnen boren: "Ze zouden nu al kunnen beginnen met boren, maar dan lopen zij alle risico's." Ook antwoordde hij op een andere vraag dat een grondeigenaar een boring niet kan tegenhouden. Overigens spelen de gemeenten ook een belangrijke rol, want er zijn een stuk of vier vergunningen die zij moeten verlenen om te mogen boren, o.a. een Omgevingsvergunning.

Als laatste kreeg Willem-Jan Atsma het woord. Hij is arts-epidemioloog, lid van de Stichting SchalieGasVrij Haaren, bij Boxtel. Zie: <http://www.schaliegasvrij-haaren.nl/>. Hij wees erop dat dit slechts een manier is om de hoeveelheid fossiele brandstof te laten toenemen en het gebruik ervan te verlengen. Daarmee wordt de zoektocht naar schone alternatieve energiebronnen alleen maar verder uitgesteld. Hij vermeldde de organisatie EBN BV, Energiebeheer Nederland, die beheert (alleen) de fossiele brandstof. EBN BV is ook commercieel belanghebbende. Zie: <http://www.ebn.nl/>.

Exploratie, vereist slechts een tijdelijke vergunning, zonder MER (een rapportage van de effecten op het milieu). In Boxtel wil men de proefboringen tegenhouden. De boringen leveren lokaal niets op, daarom is de VVD tegen volgens Atsma. Veiligheid is kostbaar, dat maakt Schaliegas hier duurder dan in de VS.

Op de vraag of er lessen waren te trekken uit zijn ervaringen in Brabant, antwoordde Atsma: "Vraag alle deskundigen en bestuurders, zoek de feiten. Onderzoek de kosten en opbrengsten, ook de milieu aspecten. Werk samen met landelijke organisaties zoals Milieudefensie. De gemeente Boxtel had nooit de omgevingsvergunning moeten afgeven, een dergelijke beslissing kan ook niet door EZ overruled worden."

Aan het einde van de avond was er gelegenheid voor een vragenronde. Iemand vroeg om welke chemicaliën het gaat. Het antwoord luidde dat het niet precies bekend is. De vraagsteller verzuchtte: "Hoe kan de overheid iets toestaan, waarvan ze niet eens weet wat er de diepte in gaat!" De conclusie was: "Op dit moment kan de overheid wettelijk geen inzage in de samenstelling van de chemicaliën eisen, dus de wetgeving moet aangepast worden."

Een paar losse antwoorden: * CO2 injecteren is beproefd in Polen door TNO.

* In 2009 zijn alle gemeenten geïnformeerd over de materie die nu speelt.

* Een MER moet uitgevoerd worden wanneer sprake is van een significant effect, zegt Europese wetgeving. De Nederlandse wetgeving is soepeler. Dus daarover zou je een juridische procedure kunnen starten!

* In de VS is sprake van een omslag: voor alle nieuwe boringen moeten nu de chemicaliën openbaar worden gemaakt.

* In de Stedendriehoek worden plannen gemaakt om alternatieve energiebronnen te ontwikkelen.

* Bij de boring naar aardwarmte wordt ook 'fracking' gebruikt.

De onafhankelijkheid van TNO kwam ook nog even ter sprake. Deze organisatie krijgt geld van de overheid en oliemaatschappijen. TNO heeft geen economisch belang bij fossiele brandstoffen in Nederland, maar wel in bijv. Polen.

Voordat iedereen weer naar huis ging gaf Alex de Meijer van de Gelderse Milieufederatie een korte terugblik op de avond. Hij gaf aan dat er nog veel 'huiswerk' te doen is. Hij riep op tot een landelijke actie: "In heel Nederland een moratorium. Spreek de eigen gemeenten aan. Het is zaak om meer informatie avonden te houden, ook in Overijssel."

Hij sloot af met de oproep: "**Laat je zien in Den Haag bij de hoorzitting op 27 oktober 2011!**"

<http://www.stopsteenkoolgas.nl/nieuws.html>